

**БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫНЫҢ
ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУДАҒЫ МАМАНДАНДЫРУДЫҢ РӨЛІ**

**THE ROLE OF SPECIALIZATION IN IMPROVING THE EFFICIENCY
OF AGRICULTURE IN THE WEST KAZAKHSTAN REGION**

**РОЛЬ СПЕЦИАЛИЗАЦИИ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ СЕЛЬСКОГО
ХОЗЯЙСТВА ЗАПАДНО-КАЗАХСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ**

М.Б. СУЛТАНОВА *

Э.Ф.К.

А.К. ДОСАНОВА

экономика ғылымдарының магистрі

Ж.Ж. ГАББАСОВА

экономика ғылымдарының магистрі

*Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті,
Орал, Қазақстан*

**автордың электрондық поштасы: Dosalia@mail.ru*

М.Б. SULTANOVA *

C.E.Sc.

A.K. DOSSANOVA

Master of Economic Sciences

ZH.ZH. GABBASSOVA

Master of Economic Sciences

Zhangir Khan West Kazakhstan Agrarian Technical University, Uralsk, Kazakhstan

**corresponding author e-mail: Dosalia@mail.ru*

М.Б. СУЛТАНОВА *

К.Э.Н.

А.К. ДОСАНОВА

магистр экономических наук

Ж.Ж. ГАББАСОВА

магистр экономических наук

*Западно-Казакхстанский аграрно-технический университет им. Жангир хана,
Уральск, Казахстан*

**электронная почта автора: Dosalia@mail.ru*

Аңдатпа. *Мақсаты* – Батыс Қазақстан облысының аграрлық секторындағы мамандандыру проблемаларына зерттеу жүргізу. *Әдістері* – диалектикалық, оның мәні зерттелетін процестер бір-бірімен тығыз байланысты және біртұтас ретінде қарастырылады; аймақтағы мамандану деңгейлерін белгілеу, ауыл шаруашылығының даму тенденциялары мен перспективаларын, БҚО агроөнеркәсіптік кешенінің әлеуетін бағалау үшін дерексіз-логикалық және экономикалық-статистикалық болады. Есептеулерді жүргізу үшін Қазақстан Республикасының Стратегиялық жоспарлау және реформалар жөніндегі агенттігі Ұлттық статистика бюросының ресми статистикалық деректері пайдаланылған. *Нәтижелері* – авторлар облыстың аудандарын жиналған алқап бойынша топтастырды, жалпы өнім көлемі көрсетілген, ауыл шаруашылығы дақылдарын өсіру үшін неғұрлым жарамды аумақтар анықталған. *Қортындылар* – Батыс Қазақстан облысының астық шағын кешенін дамыту үшін қажетті жер ресурстары мен егістігі бар екені анықталған. Астық өндірісін жолға қою үшін 1 млн га жуық құнарлы жер бөлінген. Бұл аймақтың табиғи-климаттық жағдайлары құрамында ақуыз және глютені бар және әлемдік нарықта жоғары сұранысқа ие бидайдың қатты және күшті сорттарын өсіру үшін қолайлы. Шет елдердің және республиканың озық шаруашылық жүргізуші субъектілерінің тәжірибесі ауыл шаруашылығы өндірісін рентабельді жүргізу және тауар өнімін үлкен көлемде алу оны пайдалану қарқындылығы артқан кезде жеткілікті үлкен өндірістік әлеуеті бар мамандандырылған ірі кәсіпорындарда ғана мүмкін

Кіріспе. Қазақстан дәстүрлі түрде агро-өнеркәсіптік ел болып табылады, ал тың жерлерді игеру оны ірі астық және ет өндірушілердің біріне айналдырды. Қазақстанда ел экономикасының жетекші бөлігі ретінде агроөнеркәсіптік кешенді қалыптастыру үшін барлық алғышарттар жасалды.

Батыс Қазақстан облысының ауыл шаруашылығы өндірісі дәстүрлі сала болып табылады, оның өнімі өнімнің бір бөлігін экспортқа жіберумен бірге азық-түлік теңгерімін қамтамасыз етеді. Қазіргі уақытта өңір халқының ет, жұмыртқа және бақша дақылдарына қажеттілігі өз өндірісі есебінен қанағаттандырылуда. Облыстың табиғи-климаттық әлеуеті ауыл шаруашылығы өнімдерін өндіру мен қайта өңдеуді арттыруға мүмкіндік береді. Батыс Қазақстан облысында астық және оны қайта өңдеу өнімдері – бұл өсімдік шаруашылығы саласының басты экспорттық тауарлары. Сондай-ақ, біздің облысымыз үшін картоп пен көкөніс өндірісін дамыту басымдық болып табылады. Облыстық бюджеттің қолдауымен картоп пен көкөніс шаруашылығын индустриялық негізге көшіру бойынша үлкен жұмыс жүргізілді. Көкөніс өсіру шаруашылықтары үшін жоғары өнімді арнайы техника, тамшылатып суаруға арналған жабдықтар сатып алынды.

Облыста мал шаруашылығы, қой шаруашылығы және жылқы шаруашылығы сияқты салаларды дамытудың айтарлықтай әлеуеті бар. Жоғары өнімді асыл тұқымды жас малдарды, жоғары сапалы сиыр етін, қой етін және жылқы етін экспорттау мүмкіндігі бар.

Облыстың ауыл шаруашылығы өндірісін дамытудың негізгі стратегиялық бағыттары облыстың агроөнеркәсіптік кешені саласында өндіріс көлемінің тұрақты өсуі үшін жағдай жасау және оның бәсекеге қабілеттілігін арттыру болып табылады. Зерттеу көрсетіп отырғандай, жерді, заманауи техниканы және еңбек ресурстарын ұтымды пайдалану үшін жағдай жасау кезінде мамандандырудың рөлін анықтау қажет.

Зерттеу материалдары мен әдістері. Ауыл шаруашылығы Қазақстан экономикасының негізгі бағыттарының бірі болып табылады. Аграрлық сектордың даму деңгейі әрдайым Қазақстан қоғамының экономикалық және қоғамдық-саяси тұрақтылығының айқындалушы факторы болды және болып қала береді. Сондықтан, қарастырылып отырған тақырып Батыс Қазақстан облысы ауыл шаруашылығының дамуында өзекті тақырыптарының бірі болып табылады.

Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіп кешенін талдау үшін мәліметтер

ретінде Қазақстан Республикасының ауыл шаруашылығы саласындағы Заң актілері, Ауыл шаруашылығы министрлігінің мәліметтері, зерттеліп отырған мәселемен байланысты жарияланған ғылыми мақалалар және авторлық зерттеу нәтижелері қолданылды.

Ауыл шаруашылығы экономикасын зерттеу барысында диалектикалық әдіс кенінен қолданылады. Сонымен қатар, мәліметтерді талдау барысында статистикалық-экономикалық әдіс те пайдаланылды. Ғылыми мақаланы жазу барысында осы әдіске сүйене отырып дөңді және бұршақ дақылдарының ауданы, картоп өсіру ауданы бойынша, БҚО мал және құс саны бойынша мәліметтер талданды.

Алға қойған міндеттерді шешуде ғылыми зерттеулердің диалектикалық, абстрактілі-логикалық және экономикалық-статистикалық әдістері қолданылды.

Нәтижелер және оларды талқылау. Батыс Қазақстан облысының ауыл шаруашылығын дамыту, әдетте, астық және мал шаруашылығы өнімдерін өндіруге бағытталған. БҚО аумағында астықпен қатар майлы, жармалық дақылдар, картоп, көкөніс, бақша дақылдары мен жеміс-жидектер өсіріледі. Батыс Қазақстан облысында астық өндірісін дамыту үшін барлық қажетті жер ресурстары мен егіс алқаптары бар. Батыс Қазақстан облысында егін шаруашылығын жүргізу үшін шамамен 1 млн гектар құнарлы жер бар. Бұл аймақтың табиғи-климаттық жағдайлары қазіргі уақытта әлемдік нарықта ерекше жоғары сұранысқа ие ақуыз және клейковина мөлшері жоғары бидайдың қатты және күшті сорттарын өсіруге мүмкіндік береді. Бұл жоғары сапалы макарон өнімдерін шығару үшін таптырмайтын шикізат болып табылады [1,2].

Картоп – бұл ел халқының негізгі дәстүрлі және қолжетімді тамақ өнімдерінің бірі және елдің бірқатар аймақтарында, әсіресе тұрғындардың жеке қосалқы шаруашылықтарында, мал шаруашылығы үшін шырынды азық көзі ретінде елеулі мәнге ие. Картоппен кепілдендірілген қамтамасыз ету елдің азық-түлік қауіпсіздігі мәселесін шешудің ажырамас бөлігі болып табылады. Елдің әртүрлі табиғи-экономикалық аймақтарында картоп өсірудің тиімділігі туралы оның аудандардағы өндірісі туралы мәліметтер бойынша бағалауға болады [3-5].

БҚО-да 0-ден 100 гектарға дейін картоп егілетін алқаптар 4 ауданда өсірілетінін 1 кестеден көруге болады, олар: Жәнібек, Казталов, Қаратөбе және Шыңғырлау аудандары, осы аудандарда 187 га жерден

картоп жиналды, бұл 4,4%-ды құрайды. 101-ден 1 000 гектарға дейін картоп 5 ауданда өсіріледі, бұл – Ақжайық, Бөрлі, Сырым, Тасқала, Теректі аудандары, осы аудандарда 1 130 га жерден картоп жиналды, бұл 26,5% құрады. Жиналған алқаптардың ең жоғары көрсеткіштері

Бәйтерек ауданы мен Орал қаласында. Аталған аудандарда 2020 жылы 2 940 гектар жерден картоп жиналды, бұл 69,1%-ды құрайды. Қияр жинауға қатысты жағдай да осыған ұқсас, жиналған алқаптардың ең көп пайызы Бәйтерек ауданы мен Орал қаласына тиесілі және 46,4%-ды құрайды.

1 кесте – Батыс Қазақстан облысы аудандарын жиналған алқабы бойынша топтастыру (картоп, қияр), 2020 ж.

Жиналған алқабы бойынша аудандар топтары, гектар	Аудандар саны	Жиналған алқап		Аймақтардың атаулары
		га	жиынына % - бен	
Картоп				
0-ден100-ге дейін	4	187	4,4	Жәнібек, Казталов, Қаратөбе, Шыңғырлау
101-ден 1001-ге дейін	5	1 130	26,5	Ақжайық, Бөрлі, Сырым, Тасқала, Теректі
1001-ден 2000-ға дейін	2	2 940	69,1	Бәйтерек, Орал қ.
Жиыны	11	4 257	100	
Қияр				
0-ден100-ге дейін	9	360,7	53,6	Жәнібек, Казталов, Қаратөбе, Шыңғырлау, Ақжайық, Бөрлі, Сырым, Тасқала, Теректі
101-ден 1001-ге дейін	2	312,1	46,4	Бәйтерек, Орал қ.
Жиыны	11	672,8	100	

Ескерту: статистикалық мәліметтер негізінде автормен құрастырылған

Жоғарыда айтылғандай, мал шаруашылығының негізгі салалары болып ірі қара мал шаруашылығы мен қой шаруашылығы табылады, қосымша шаруашылықтар қатарына шошқа, түйе, жылқы және құс шаруашылықтарын жатқызуға болады. Облыстың орталық және оңтүстік бөлігіндегі мүйізді ірі қара малмен қатар түйелерді, жылқыларды, қойларды өсіріп, ет, жүн және былғары шикізатын үлкен көлемде және төмен шығындармен өндіруге бо-

лады. Бұған бірінші кезекте облыстың осы бөлігінде 12,4 млн гектар жайылым мен шабындықтың болуы ықпал етеді. Қала маңы аймағында Зеленов, Теректі, Тасқала және Бөрлі аудандарында ірі сүт өндірісін дамыту жоспарлануда. Бұл бізге Орал және Ақсай қалаларын сүт өнімдерімен қамтамасыз етуге көмектеседі [6].

Облысымыздың негізгі ауыл шаруашылығы дақылдарының жиналған жалпы өнімі 2 кестеде қарастырылған.

2 кесте – Негізгі ауыл шаруашылығы дақылдарының жиналған жалпы өнім көлемі, 2019-2020 жж., мың тонна

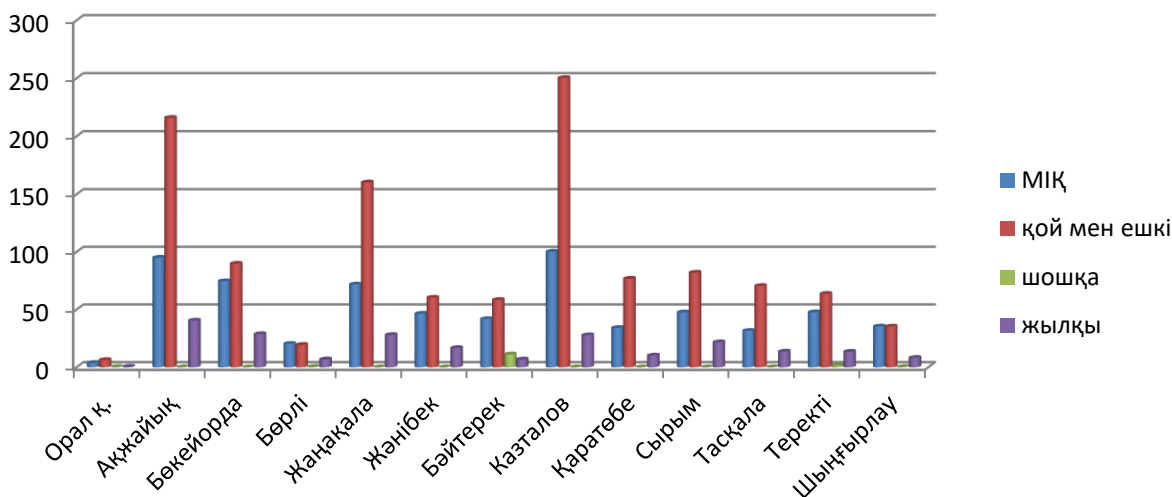
Аудан	Дәнді (күрішті қоса алғанда) және бұршақ дақылдары		Күнбағыс дәні		Картоп		Көкөніс		Бақша дақылдары	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Орал қ.	3,5	3,3	-	0,1	20,5	21,2	15,0	14,6	1,2	1,5
Ақжайық ауданы	-	-	-	-	1,7	1,7	2,8	2,7	8,0	7,1
Бөкейорда ауданы	-	-	-	-	-	-	-	0,2	0,8	0,3
Бөрлі ауданы	7,8	6,9	3,2	1,4	2,2	2,4	2,8	1,5	0,9	0,2
Жаңақала ауданы	-	-	-	-	-	-	0,7	0,6	-	-
Жәнібек ауданы	-	0,1	-	-	0,6	0,5	1,1	1,1	0,3	0,4
Бәйтерек ауданы	157,4	195,3	38,7	17,8	29,2	27,4	23,7	20,9	9,7	8,8
Казталов ауданы	-	-	-	-	0,1	0,1	0,8	0,8	0,5	0,5
Қаратөбе ауданы	-	0,1	-	-	0,3	0,2	0,5	0,4	0,7	0,7
Сырым ауданы	3,7	3,6	1,2	1,0	2,1	2,2	2,2	1,4	1,3	1,2
Тасқала ауданы	21,1	13,6	2,1	1,5	1,3	1,3	1,6	1,2	0,2	0,3
Теректі ауданы	43,0	48,8	11,0	5,0	5,5	6,1	6,6	6,5	2,0	2,4
Шыңғырлау ауданы	5,6	7,6	2,4	0,8	1,0	1,2	0,9	0,7	1,0	1,0
Барлығы	242,1	279,3	58,6	27,6	64,5	64,3	58,7	52,6	26,6	24,4

Ескерту: статистикалық мәліметтер негізінде автормен құрастырылған

2 кестеден көріп отырғанымыздай, 2020 жылы негізгі ауыл шаруашылығы дақылдарының жалпы түсімі айтарлықтай төмендеді, күнбағыс тұқымы 53%-ға, картоп 1%-ға, көкөніс 11%-ға және бақша дәндері 9%-ға. Дәнді және бұршақты дақылдарды жинау 15%-ға артты.

Жалпы түсім деңгейінің төмендеуі ауыл шаруашылығы өнімдеріне бағаның 2 есеге жуық өсуіне алып келді.

Батыс Қазақстан облысындағы мал мен құс саны туралы мәлімет 1 суретте көрсетілген.

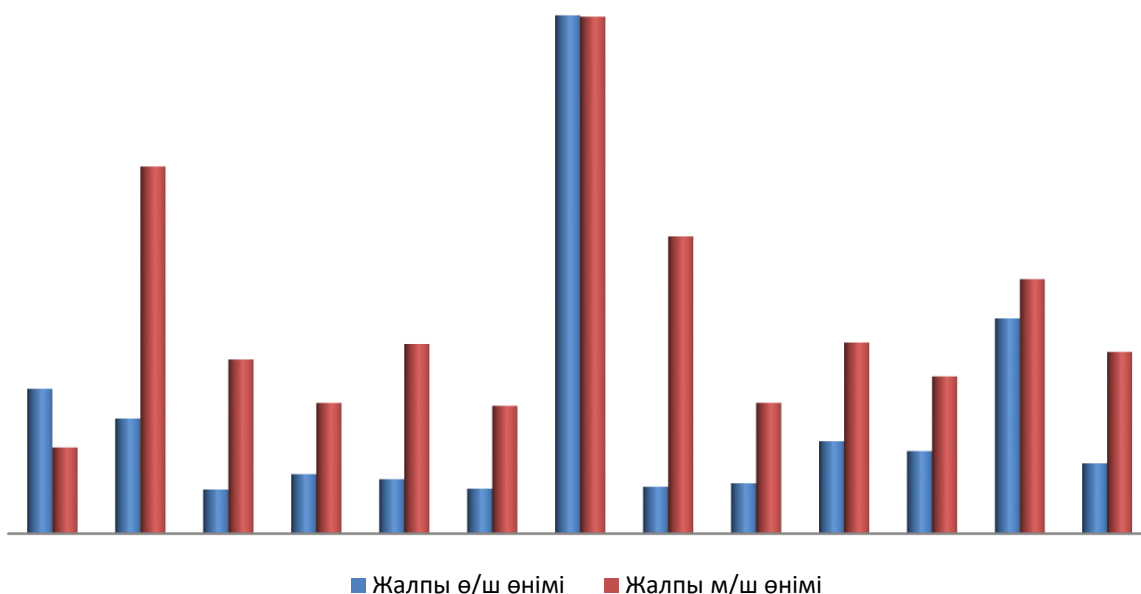

Ескерту: статистикалық мәліметтер негізінде автормен құрастырылған
1 сурет – Батыс Қазақстан облысындағы мал мен құс саны, мың бас

Бұл суреттен көрініп тұрғандай, 2020 жылы Батыс Қазақстан облысы бойынша ірі қара мал және қой мен ешкінің ең көп саны Қазталов ауданына тиесілі, шошқалар мен құстардың ең көп саны Бәйтерек ауданында, ал жылқылар Ақжайық ауданында

болып отыр. Демек аталған аудандар БҚО-да мал шаруашылығын дамыту үшін айтарлықтай қолайлы екенін білдіреді.

Батыс Қазақстан облысы бойынша ауыл шаруашылығы өнімдерінің көлемі 2 суретте көрсетілген.

Ескерту: статистикалық мәліметтер негізінде автормен құрастырылған
2 сурет – БҚО бойынша ауыл шаруашылығы өнімдерінің көлемі, млн теңге

Бұл суреттен БҚО аудандары бойынша ауыл шаруашылығы өнімінің көлемін көруге болады. Жалпы БҚО бойынша өсімдік шаруашылығы өнімдерінің көлемі 69 650,9 млн теңгені құраса, мал шаруашылығы өнімдерінің көлемі 127 066,3 млн теңгені құрап отыр, бұл жалпы ауыл шаруашылығы өнімінің 64,6% береді. Бұл Батыс Қазақстан облысының мал шаруашылығына маманданып көрсетеді. Жалпы облыс бойынша ауыл шаруашылығы өнімдерінің көп бөлігін Бәйтерек ауданы, Ақжайық ауданы мен Теректі аудандары өндіріп отыр [7,8].

Ақжайық, Бөкейорда, Бөрлі, Жаңақала, Жәнібек, Қазталов, Қаратөбе, Сырым, Тасқала, Теректі, Шыңғырлау аудандары бойынша мал шаруашылығы өнімдерінің көлемі өсімдік шаруашылығы өнімдерінің көлемінен 2020 жылы едәуір артық болған. Тек Орал қаласы мен Бәйтерек ауданында ғана өсімдік шаруашылығының өнімдерінің көлемі мал шаруашылығы өнімдеріне қарағанда жоғары.

Батыс Қазақстан облысы бойынша ауыл шаруашылығы өнімдерінің басым бөлігін мал шаруашылығы өнімдері құрап отыр (2019 жылы – 63,2%, 2020 жылы – 64,6%). Бұл Батыс Қазақстан облысының ауыл шаруашылығында басым үлесті мал шаруашылығы алатынын көрсетеді.

Мал шаруашылығы өнімдерінің көлемі 2020 жылы 2019 жылмен салыстырғанда БҚО-ның барлық аудандары бойынша артқаны байқалады, жалпы облыс бойынша 17,9%-ға көбейген. Ал өсімдік шаруашылығына келетін болсақ, Ақжайық, Бөкейорда, Бөрлі, Жаңақала, Жәнібек, Қазталов аудандары бойынша өсімдік шаруашылығы өнімдерінің көлемі 2020 жылы 2019 жылға қарағанда азайып, қалған аудандар бойынша көбейген, жалпы облыс бойынша 10,9%-ға жоғарылаған.

Баршаға аян болғандай, мал шаруашылығы өнімділігінің төмендігінің негізгі себептері асыл тұқымды мал басы үлесінің төмен болуы, сапалы азықтың жетіспеуі және ұстау жағдайларының нормаларға сәйкес келмеуі болып табылады [9,10].

Мүмкін, мал басының көп бөлігі тұрғындардың шаруашылықтарына тиесілі болғандықтан, мал шаруашылығы саласында жануарлардың генетикалық әлеуетінің төмендігі және осыған байланысты өнімділіктің төмендігі сияқты сипаттамалар тән, шаруашылықтарда жануарларды ұстау мен азықтандырудың заманауи технологиялары, сондай-ақ өнімділік пен өнім сапасын қамтамасыз ететін технологиялар қолданылмайды, жануарлардың денсаулығына

күтім жеткіліксіз. Сонымен қатар, табиғи жайылымдардың әлеуеті пайдаланылмайды, өйткені көптеген фермаларда жануарларға арналған су көздері қолжетімсіз [11].

Қорытынды. Агроөнеркәсіптік кешеннің ел экономикасында ерекше маңызы бар. Бұл қоғамның өмір сүру жағдайларын анықтайтын негізгі экономикалық кешендердің бірі. Бұл адамдардың азық-түлік қажеттіліктерін қамтамасыз етуде ғана емес, сонымен бірге халықтың жұмыспен қамтылуына және бүкіл ұлттық өндірістің тиімділігіне айтарлықтай әсер етеді. Жүргізілген зерттеулер өңір деңгейінде басқарушылық шешімдерді әзірлеу мен қабылдау кезінде негізге алынуы және өңір экономикасының аграрлық секторының мамандануын қалыптастыру барысында пайдаланылуы мүмкін. Мақаладан келесідей қорытынды шығаруға болады:

1. Мамандандыру өсімдік шаруашылығы мен мал шаруашылығы қызметкерлерінің кәсіби құрылымын айтарлықтай өзгертеді, кадрлардың біліктілігі мен мамандануын арттырады, нәтижесінде ауыл шаруашылығы еңбегінің өнімділігін арттыруға ықпал етеді.

2. Батыс Қазақстан облысының ауыл шаруашылығын дамыту астық және мал шаруашылығы өнімдерін өндіруге бағытталған.

3. Батыс Қазақстан облысы бойынша ауыл шаруашылығы өнімдерінің басым бөлігін мал шаруашылығы өнімдері құрайды. Дегенмен, астық өндірісін дамыту үшін де Батыс Қазақстан облысында барлық қажетті жер ресурстары мен егіс алаңдары бар.

4. Негізгі мәселе – жиналған дақылдарды сақтауға арналған алаңдардың болмауы және су тапшылығы.

5. Шаруашылықтарда жоғары тиімділікке қол жеткізу мақсатында жаңа технологияларды енгізу.

Әдебиеттер тізімі

[1] Что выращивают в Казахстане [Электронный ресурс]. – 2019.- URL: <https://colibris62bethune.org/other/chto-vyrashhivayut-v-kazahstane.html> (дата обращения: 20.02.2021).

[2] Посевная площадь в Казахстане увеличена на 0,2 млн га [Электронный ресурс].- 2019. - URL: <https://kazakh-zerno.net/158227-posevnaja-ploshhad-v-kazahstane-uvelichena-na-0-2-mln-ga/> (дата обращения: 18.03.2021).

[3] Садыков, Р.М. Роль личных подсобных хозяйств в формировании продовольственного рынка региона / Р.М.Садыков // АПК: экономика, управление.- 2015.- №6.- С. 53-60.

[4] Статистическая информация [Электронный ресурс].- 2021.- URL: <https://stat.gov.kz/region/253160/dynamic> (дата обращения: 24.09.2021).

[5] Оразтаева, З. Агробизнес в Казахстане: учеб. пособие / З. Оразтаева. - Астана: Фолиант, 2018. - 152 с.

[6] Керимова, У.К. Специализация в сельском хозяйстве Казахстана / У.К. Керимова, С.А. Турекулов, Ж.Е. Есильбаева // Проблемы агрорынка. - 2020. - №1. - С. 81-86.

[7] Ибрагимов, А.Д. Организация рационального использования земельных ресурсов / А.Д. Ибрагимов // Научно-практический журнал УЭПС: Управление, экономика, политика, социология. - 2017. - №1. - С. 18-23.

[8] Чакмак, Б. Проблемы развития предпринимательства АПК РК / Б. Чакмак, Р. Бугубаева // Вестник КЭУ: экономика, философия, педагогика, юриспруденция. - 2018. - №1. - С. 65-68.

[9] Акимбекова, Г.У. Снижение себестоимости зерна и продуктов его переработки: отраслевые и региональные особенности / Г.У. Акимбекова, А.Б. Баймуханов, У.Р. Қаскабаев // Проблемы агрорынка. - 2020. - №2. - С. 11-16.

[10] Акимбекова, Г.У. Приоритетные направления развития агропромышленного комплекса Казахстана / Г.У. Акимбекова, Г.А. Никитина // Проблемы агрорынка. - 2020. - №4. - С. 13-23.

[11] Tarshilova, L.S., Ibyzhanova, A.J., & Kazambayeva, A.M. Territorial specialization of agricultural production of the region / International Journal of Applied Business and Economic Research.-2016.-n 14(9).-P. 5935-5950

References

[1] Chto vyrashhivajut v Kazahstane [What is grown in Kazakhstan] (2019). Available at: <https://colibris62bethune.org/other/chto-vyrashhivayut-v-kazahstane.html> (date of access: 20.02.2021) [in Russian].

[2] Posevnaja ploshhad' v Kazahstane uvelichena na 0,2 mln. ga. [Acreage in Kazakhstan increased by 0.2 million hectares] (2019). Available at: <https://kazakh-zerno.net/158227-posevnaja-ploshhad-v-kazahstane-uvelichena-na-0-2-mln-ga/> (date of access: 18.03.2021) [in Russian].

[3] Sadykov, R.M. (2015). Rol' lichnyh podsobnyh hozjajstv v formirovanii prodovol'stvennogo rynka regiona [The role of personal subsidiary farms in the formation of the food market of the region]. *APK: jekonomika, upravlenie*. - AIC: economics, management, 6, 53-60 [in Russian].

[4] Statisticheskaja informacija [Statistical information] (2021). Available at: <https://stat.gov.kz/region/253160/dynamic> (date of access: 24.09.2021)

[5] Oraztaeva, Z. (2018). Agrobiznes v Kazahstane [Agribusiness in Kazakhstan]. Astana: Foliant, 152 p. [in Russian].

[6] Kerimova, U.K., Turekulov S.A. & Esil'baeva Zh.E. (2020). Specializacija v sel'skom hozjajstve Kazahstana [Specialization in agriculture of Kazakhstan]. *Problemy agrorynka - Problems of AgriMarket*, 1, 81-86 [in Russian].

[7] Ibragimov, A.D. (2017). Organizacija racional'nogo ispol'zovanija zemel'nyh resursov [Organization of rational use of land resources]. *UJePS: Upravlenie, jekonomika, politika, sociologija - MEPS: Management, economics, politics, sociology*, 1, 18-23 [in Russian].

[8] Chakmak, B. & Bugubaeva, R. (2018). Problemy razvitija predprinimatel'stva APK RK [Problems of entrepreneurship development in the agro-industrial complex of the Republic of Kazakhstan]. *Vestnik KJeU: jekonomika, filosofija, pedagogika, jurisprudencija - Bulletin of the KEU: economics, philosophy, pedagogy, jurisprudence*, 1, 65-68 [in Russian].

[9] Akimbekova, G.U., Bajmuhanov, A.B. & Qaskabaev, U.R. Snizhenie sebestoimosti zerna i produktov ego pererabotki: otraslevye i regional'nye osobennosti [Reducing the cost of grain and its processed products: industry and regional features]. *Problemy agrorynka - Problems of AgriMarket*, 2, 11-16 [in Russian].

[10] Akimbekova, G.U. & Nikitina, G.A. Prioritetnye napravlenija razvitija agropromyshlennogo kompleksa Kazahstana [Priority directions of development of the agro-industrial complex of Kazakhstan]. *Problemy agrorynka - Problems of AgriMarket*, 4, 13-23 [in Russian].

[11] Tarshilova, L.S., Ibyzhanova, A.J., & Kazambayeva, A.M. (2016). Territorial specialization of agricultural production of the region. *International Journal of Applied Business and Economic Research*, 14(9), 5935-5950 [in English].

Авторлар туралы ақпарат:

Султанова Менслу Бактыбаевна – негізгі автор; экономика ғылымдарының кандидаты; «Экономика және аудит» жоғары мектебінің доценті; Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті; 090000 Жәңгір хан даңғ., 51, Орал қ., Қазақстан; e-mail: mens-70@mail.ru; <https://orcid.org/0000-0001-9757-8981>

Досанова Алия Карамановна; экономика ғылымдарының магистрі; «Экономика және аудит» жоғары мектебінің аға оқытушысы; Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті; 090000 Жәңгір хан даңғ., 51, Орал қ., Қазақстан; e-mail: Dosalia@mail.ru; <https://orcid.org/0000-0003-2590-229X>

Габбасова Жумақыз Жаксыгереевна; экономика ғылымдарының магистрі; «Экономика және аудит» жоғары мектебінің аға оқытушысы; Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті; 090000 Жәңгір хан даңғ., 51, Орал қ., Қазақстан; e-mail: dzhuma1981@mail.ru; <https://orcid.org/0000-0001-7841-4981>

Information about authors:

Sultanova Menslu Baktybaevna – **The main author**; Candidate of Economic Sciences; Associate Professor of the Higher School of Economics and Audit; Zhangir Khan West Kazakhstan Agrarian-Technical University; 090000 Zhangir Khan ave, 51, Uralsk, Kazakhstan; e-mail: mens-70@mail.ru; <https://orcid.org/0000-0001-9757-8981>

Dossanova Aliya Karamanovna; Master of Economic Sciences; Senior Lecturer of the Higher School of Economics and Audit; Zhangir Khan West Kazakhstan Agrarian-Technical University; 090000 Zhangir Khan ave., 51, Uralsk, Kazakhstan; e-mail: Dosalia@mail.ru; <https://orcid.org/0000-0003-2590-229X>

Gabbassova Zhumakyz Zhaksygerееvna; Master of Economic Sciences; Senior Lecturer of the Higher School of Economics and Audit; Zhangir Khan West Kazakhstan Agrarian-Technical University; 090000 Zhangir Khan ave., 51, Uralsk, Kazakhstan; e-mail: dzhuma1981@mail.ru; <https://orcid.org/0000-0001-7841-4981>

Информация об авторах:

Султанова Менслу Бактибаевна – **основной автор**; кандидат экономических наук; доцент высшей школы «Экономика и аудит»; Западно-Казахстанский аграрно-технический университет им. Жангир хана; 090000 пр. Жангир хана, 51, г.Уральск, Казахстан; e-mail: mens-70@mail.ru; <https://orcid.org/0000-0001-9757-8981>

Досанова Алия Карамановна; магистр экономических наук; старший преподаватель высшей школы «Экономика и аудит»; Западно-Казахстанский аграрно-технический университет им. Жангир хана; 090000 пр. Жангир хана, 51, г.Уральск, Казахстан; e-mail: Dosalia@mail.ru; <https://orcid.org/0000-0003-2590-229X>

Габбасова Жумақыз Жаксыгереевна; магистр экономических наук; старший преподаватель высшей школы «Экономика и аудит»; Западно-Казахстанский аграрно-технический университет им. Жангир хана; 090000 пр. Жангир хана, 51, г. Уральск, Казахстан; e-mail: dzhuma1981@mail.ru; <https://orcid.org/0000-0001-7841-4981>